

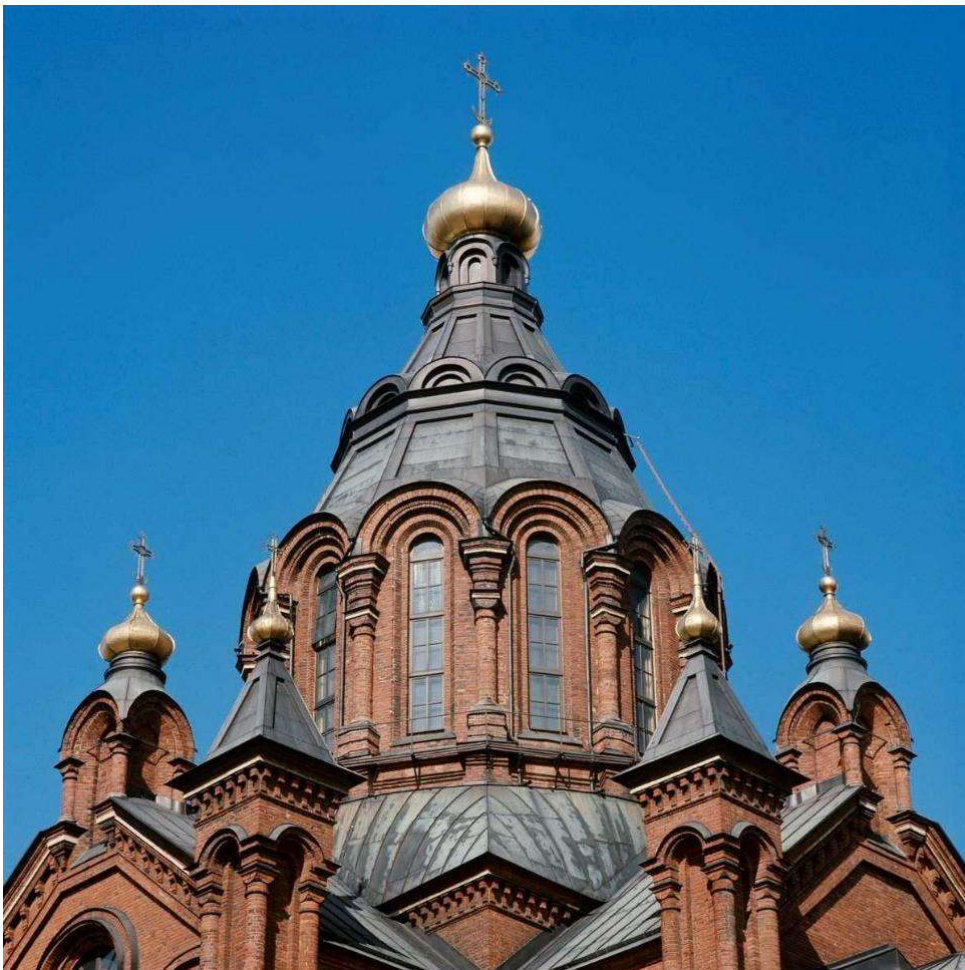
Suomen ortodoksinen kirkko

Suomen ortodoksinen kirkko toimii Suomen valtakunnan alueella. Kirkossa noin 60 000 jäsentä. Ortodoksinen kirkko ja evankelis-luterilainen kirkko ovat Suomen kansankirkkoja. Niillä on yhteiskunnallisia oikeuksia ja velvollisuuksia.

Suomen ortodoksinen kirkko on nuori paikallisesti vaikuttavana kirkkona, vain lähes 100-vuotias. Osana ekumeenista ja apostolista ortodoksista Kirkkoa Suomen ortodoksinen kirkko on kuitenkin lähes 2000 vuotta vanha, sananmukaisesti apostolien ajalta.

Tässä opintokokonaisuudessa opit Suomen ortodoksisen kirkon historiaa sekä kuinka kirkko toimii yhteiskunnassa ja kuinka jokainen meistä voi osallistua aktiivisesti kirkon toimintaan.

Suomessa on 12 ortodoksista seurakuntaa.

Uspenskin katedraali Helsingissä, kuva Finna, Teuvo Kanerva

1. Osana suomalaista yhteiskuntaa

Suomen ortodoksinen kirkko on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa erityis- asemassa verrattuna muihin kirkkoihin ja uskonnollisiin yhdyskuntiin Suomessa. Ortodoksisen ja luterilaisen kirkon asema perustuu lakiin ja asetuksen ja niillä on oikeus kerätä kirkollisveroa. Veron keräämisen myötä niillä on myös velvollisuuksia. Niiden pitää mm. ylläpitää väestörekisteriä ja huolehtia hautaamisesta ja hautausmaista.

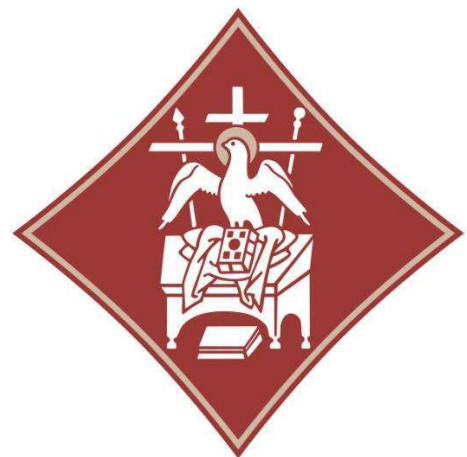
Kirkollisveroa kerätään valtion- ja kunnallisveron yhteydessä ortodoksiseen kirkkoon kuuluvan henkilön tuloista eli palkasta. Verot palautuvat jäsenille erilaisten kirkon tarjoamien palvelujen muodossa. Esimerkiksi kirkon lapsi- ja nuorisotyö kustannetaan verovaroin. Jos ihminen tarvitsee aineellista tai henkistä apua, kirkon diakonia-työ voi auttaa. Jokainen voi osallistua kirkon jumalanpalveluksiin ja saa pyytää seurakunnan pappia ja kanttoria vaikkapa kodinpyhitykseen. Kirkot ja pyhäköt pidetään kunnossa verojen avulla.

Monissa muissa maissa, joissa ei kerätä kirkollisveroja, kirkon jäsenet maksavat kirkon toimituksista. Esimerkiksi jos pyytää pappia kastamaan lapsen, se maksaa tietyn summan. Sitten voi maksaa lisää rahaa ja saa paikalle myös kanttorin ja kuoron. Vielä voi olla erillinen vuokra kirkon tai pyhäkön käyttämisestä perhejuhlaan.

Suomen ortodoksisen kirkon jäsenen ei Suomessa tarvitse maksaa palvelusten toimittamisesta. Hänen ei tarvitse esimerkiksi maksaa vuokraa pyhäköstä eikä palkkiota papille, jos hän haluaa avioliittoon vihkimisen kirkossa. Tämä kuuluu hänelle automaattisesti kirkon jäsenenä.

Kodinpyhitys, kuva Kaisa Nykänen

Suomen ortodoksisen kirkon logo

Suomessa on ortodokseja noin 60 000 eli noin 1 % väestöstä. Vähemmistönä vähemmistössä ovat esim. ruotsinkieliset ortodoksit, venäjänkieliset ortodoksit ja kolttaortodoksit. Demokraattisessa, länsimaisessa yhteiskunnassa enemmistön tulee suojella vähemmistöä. Kansainväliset sopimukset jopa velvoittavat siihen. Siksi esimerkiksi kouluissa opetetaan monia vähemmistöuskontoja. Perusopetuksen opetussuunnitelmat on tehty 10 uskontoon.

Suomessa valitsee ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus. On oikeus kuulua uskonnolliseen yhteisöön, kuten kirkkoon ja on oikeus olla kuulumatta. Vuoropuhelu uskonnottomien ja uskontoa tunnustavien kesken on tärkeää. Tavoitteena on edistää yhdenvertaista kohtelua kaikille yhteiskunnan jäsenille toinen toistaan arvostaen ja kunnioittaen. On monia maita, joissa tämä ei toteudu, vaan ihmisiä vainotaan uskonnon tai vakaumuksen vuoksi.

WORLD INTERFAITH HARMONY WEEK
The Official UN Observance in the 1st Week of February

Maailmassa vietetään YK:n yhteisymmärryksen ja harmonian viikkoa joka vuosi helmikuun ensimmäisellä viikolla:

Suomessa viikkoa on vietetty vuodesta 2011. Dialogikasvatuksen sivuilla on ajankohtaista asiaa viikkoon liittyen:

Kirkon jäsen

Kaikkein tärkeintä on, että Kirkon jäsenyys on paljon muuta kuin jäsenyyttä yhteisössä, joka tuottaa palveluita. Kirkon jäsenyys on huimasti enemmän. Se on osallisuutta Kristuksen pyhästä Kirkosta. Ortodoksisen kirkon jäsen, kastettu ja mirhavoiteltu, voi osallistua salaisuuksiin, mysteereihin, sakramentteihin. Hän on täysivaltainen kirkon jäsen, hän on ortodoksi.

Ensimmäinen ehtoollinen, kuva Kaisa Nykänen

Mirhavoitelu, kuva Eija Honkaselkä

Tehtäviä:

1. Ota selvää oman seurakuntasi veroprosentti. Laske paljonko maksaisit vuodessa kirkollisveroa, jos ansaitsisit 2800 € kuukaudessa. (Kaava: $2800 \text{ €}/100 \times \text{vero\%} \times 12\text{kk}$)
2. Tutki seurakuntasi verkkosivuja. Millaisia asioita löydät, jotka kustannetaan veroilla? Tee niistä lista.
3. "Ortodokseja on Suomessa enemmän kuin 60 000." Keksitkö väitteelle perustelut? Ortodoksit ovat kiistatta vähemmistö Suomessa. Mitä se tarkoittaa? Mitä se tarkoittaa käytännössä sinulle itsellesi? Mitä hyviä ja mitä huonoja puolia näet vähemmistöön kuulumisessa? Pohdi, mistä näkökulmista kuulut enemmistöön.
4. Suunnittele ryhmäsi kanssa kouluusi YK:n Yhteisymmärryksen ja harmonian viikon tapahtuma. Voisitteko toteuttaa sen yhdessä koulun muiden uskonto- ja elämänkatsomusryhmän kanssa?

2. Historiaa ja nykyisyyttä

Ortodoksisuus on saapunut Suomeen idästä, Novgorodin kautta noin 1000-luvulla. Luostareiden vaikutuksesta usko juurtui ensin Karjalaan ja sitten Itä-Suomeen, Lappiin ja vuosisatojen saatossa koko Suomeen. Suomi kuului pitkään Moskovan patriarkaattiin, Venäjän ortodoksiseen kirkkoon Suomen ortodoksinen hiippakunta perustettiin vuonna 1892.

Suomen itsenäistyessä vuonna 1917 myös kirkko itsenäistyi. Yhteydenpito vallankumouksen pyörteisiin joutuneen Venäjän äitikirkon kanssa oli käytännössä mahdotonta. Uusi valtio, Neuvostoliitto oli ateistinen. Kirkko menetti nopeasti asemansa ja pyhäköt ja luostarit suljettiin, kirkon jäseniä vainottiin.

Suomen valtio tunnusti Suomen ortodoksinen hiippakunnan itsenäiseksi kirkoksi vuonna 1918. Moskovan patriarkaatti myönsi autonomian vuonna 1921. Ajat olivat kuitenkin edelleen epävakaa ja sekä Suomen valtio että Suomen ortodoksinen kirkko halusivat varmistaa itsenäisyyden neuvostovallan alaisesta Moskovan patriarkaatista. Suomi hakeutui Konstantinopolin patriarkaatin turviin.

Autonomia = kirkollisessa käytössä: sisäinen itsenäisyys jonkin autokefalisen kirkon yhteydessä

Autokefalia = täysin itsenäinen, muista riippumaton kirkko

Konstantinopolin pyhä synodi antoi Tomos-asiakirjan 6. heinäkuuta 1923. Tomos-asiakirja on Suomen ortodoksinen kirkon kanoninen peruskirja. Siinä Suomen ortodoksinen kirkko otetaan autonomisena kirkkona osaksi Konstantinopolin patriarkaattia.

Konstantinopolin Ekumeenisen patriarkan sinetti

Valamon munkit lohenperkuussa, kuva Museovirasto, kuvaaja Jonas A. Sandman

Suistamon seurakuntalaisia retkellä Valamossa 1936, kuva Museovirasto

Tomos-asiakirja:

- Kirkkoa johtaa arkkipiispa. Arkkipiispa on esipaimen, jonka tehtävänä on johtaa Suomen ortodoksista kirkkoa yhdessä kirkolliskokouksen, piispainkokouksen ja kirkollishallituksen kanssa.
- Hiippakuntia on kaksi tai useampia.
- Piispat johtavat hiippakuntiaan noudattaen kanoneja ja ortodoksisen kirkon "perinnäistapoja".
- Tarvittaessa piispainkokous voidaan täydentää Virosta tai muualta patriarkaatin metropoliittakunnasta saapuvalla piispalla.
- Ristiriitatilanteessa, mikäli on tarpeen, Ekumeeninen patriarkka yhdessä paikalla olevan pyhän synodin kanssa ratkaisee riidan.
- Piispan vaalin, vihkimisen ja virkaan asettamisen vahvistaminen on arkkipiispan tehtävä. Arkkipiispan tehtävän vahvistaa Ekumeeninen patriarkka.
- Piispoja, arkkipiispaa ja Ekumeenista patriarkkaa muistellaan jumalanpalveluksissa.
- Pyhä mirhavoide valmistetaan ja tuodaan Suomeen Konstantinopolin patriarkaatin kautta. Tämä vahvistaa yhteyden katoliseen ja apostoliseen ortodoksisen kirkkoon ja sen pappeuteen.
- Arkkipiispalla, piispoilla ja maallikkokansalla on oikeus vapaasti järjestää Suomen ortodoksisen kirkon olot maan lakien ja vaatimusten mukaan. Kuitenkin niin, etteivät ne ole tämä asiakirjan, Kirkon opin tai kanonien vastaisia.

kanoni = yleisen kirkolliskokouksen kirkon käytännön elämää koskeva säädös, kirkollinen laki, ohjenuora

Ekumeeninen patriarkka = Konstantinopolin patriarkan arvonimi, kuvaa Konstantinopolin patriarkaatin laajaa maantieteellistä aluetta

ekumeeninen = koko asuttu maailma, koko kirkkoa käsittävä, yleiskirkollinen

synodi = piispainkokous, joka kokoontuu säännöllisesti kirkon päämiehen johdolla päättämään toimeenpantavista asioista

pyhä synodi = ortodoksisen patriarkaatin tai autokefalisen kirkon ylin, kanonista päätäntävaltaa käyttävä elin

pyhä mirhavoide = öljystä, viinistä ja hyväntuoksuisista yrteistä keitetty paksu voide, mainitaan useaan kertaan Raamatussa, kastettu kristitty liitetään ortodoksisen kirkon jäseneksi mirhavoitelun sakramentin kautta, piispa siunaa ikonin mirhavoiteella, Suomen ortodoksinen kirkko saa mirhavoiteensa Konstantinopolin patriarkaatin kautta